

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/27/2016
Identifikačné číslo spisu:	7211208395
Dátum vydania rozhodnutia:	29.11.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:7211208395.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne TRANSKONTAKT spol. s r. o., so sídlom v Bratislave, Detvianska 6, zastúpenej JUDr. Alenou Bábikovou, advokátkou v Bratislave, Michalská 2, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o 1 609 905 €, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 36C/48/2011, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. septembra 2015 sp. zn. 4Co/396/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 23. septembra 2015 sp. zn. 4Co/396/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinstančný súd“) rozsudkom z 11. júla 2014 č. k. 36C/48/2011-170 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 1 609 905 € (celú žalobou požadovanú sumu tzv. istiny) a „nahradit“ (aj tu správne zaplatiť) žalobkyni „trovy“ (správne „náhradu trov“) konania vo výške 23 297,99 €, v tomto prípade s určením platobného miesta v osobe advokátky žalobkyne, všetko do 3 dní. Mal za to, že žaloba o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci je dôvodnou. Vykonaným dokazovaním bol totiž preukázaný nesprávny úradný postup notára (JUDr. J.), spočívajúci v prevzatí ním od žalobkyne do notárskej úschovy finančnej čiastky 1 726 083,70 € (52 000 000 niekdajších Sk) a v následnom nevrátení prevažnej časti takýchto prostriedkov (v žalovanej sume) potom, čo ich notár bez toho, aby na to disponoval oprávnením, mal v súčinnosti s treťou osobou (D. S.) previesť na rôzne účty, resp. vybrať v hotovosti (ako to vyplynulo aj z rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5To/29/2013, vydaného v trestnom konaní Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 4T/54/2009, vedenom proti notárovi aj D. S.). Za takúto škodu zodpovedala žalovaná (štát), ktorej pôvodná obrana nedostatkom predbežného prerokovania nároku v priebehu konania stratila opodstatnenie a ktorej ďalšie námietky (týkajúce sa spoluzodpovednosti notára a D. S., resp. neuplatnenia nároku na náhradu škody v trestnom konaní) súd prvej inštancie vyhodnotil za právne irelevantné (nevýznamné). Nárok žalobkyne pri konštrukcii zodpovednosti, vyplývajúcej z Notárskeho poriadku (zákona SNR č. 323/1992 Zb.) a zákona č. 514/2003 Z. z. (o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ďalej tiež len „zodpovednostný zákon“), šlo uplatniť len voči štátu

a bolo tak nepodstatné, či žalobkyňa svoje nároky uplatnila aj v tzv. adhéznom konaní, resp. ktorá z dvojice osôb reprezentovanej notárom a D. S. mala väčší, resp. menší podiel na vzniknutej škode. Obdobne nešlo priznať úspech obrane založenej na tvrdení o porušení prevenčnej povinnosti žalobkyne a tým danom jej spoluzavinení a vzniku škody, keď žalovaná nepreukázala existenciu vedomosti žalobkyne „o podozrivých podnikateľských aktivitách“ D. S. a pri obracaní sa žalobkyne (vo veci notárskej úschovy) na orgán verejnej moci bolo ťažké predpokladať prítomnosť jej obáv z porušenia zákonných povinností takýmto orgánom.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež „nižšie súdy“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 23. septembra 2015 sp. zn. 4Co/396/2014 vyššie priblížený rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a „účastníkom“ (obom ?) nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Okrem neakceptovania odvolacej námietky postupom odnímajúcim odvolateľke možnosť konať pred súdom tým, že rozsudok prvoinštančného súdu nemal byť riadne odôvodnený a argumentácie, prečo to malo byť naopak (opreť i o § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a niektoré z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež „ÚS SR“), ako aj súvisiaceho plného stotožnenia sa s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie a odkazu na ne (prvá časť ust. § 219 ods. 2 O. s. p.) považoval za potrebné na zdôraznenie správnosti odvolaním napadnutého rozsudku a aj k odvolacím námietkam doplnenie ďalších dôvodov (§ 219 ods. 2 O. s. p. in fine) a to v dvoch rovinách. Z tých tú prvú predstavovala citácia niektorých ustanovení zodpovednostného zákona aj Notárskeho poriadku s vyvodzovaním z nich a tiež z čiastočne rekapitulovaných skutkových zistení súdu prvej inštancie záverov o existencii zodpovednosti žalovanej za škodu i o korektnom právnom posúdení veci prvoinštančným súdom; druhú potom argumentácia sledujúca vyvrátenie jednotlivých odvolacích námietok žalovanej (nad rámec tej spomenutej už vyššie). Tu najmä nesúhlasil (odvolací súd) s názorom prezentovaným odvolaním, podľa ktorého nárok na náhradu škody voči štátu vzniká až po úspešnom (?) uplatnení nároku na náhradu škody v adhéznom konaní a neúspešnom uplatnení nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia voči tomu, kto sa na základe plnenia v dôsledku nesprávneho úradného postupu obohatil. Takýto záver podľa neho nešlo bez ďalšieho vyvodiť zo záverov v odvolaní použitého rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“, „dovolací súd“ alebo skrátené „NS SR“) sp. zn. 4 Cdo 199/2005 či bližšie neidentifikovaného rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej len skrátené „NS ČR“) sp. zn. 25 Cdo 145/2002, z ktorých rozsudok NS SR mal vysloviť len, že nie je v rozpore ustanoveniami zákona č. 58/1969 Zb. (predchodcu zodpovednostného zákona - pozn. najvyššieho súdu) ani Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. z.“), ak príslušný ústredný orgán pri predbežnom prejednaní nárokov na náhradu škody neuspokojí tie nároky, u ktorých je zrejmé, že žalobcovi tu svedčia súvisiace pohľadávky po práve uplatniteľné voči inému subjektu zodpovednému z dôvodu získania neoprávneného majetkového prospechu (od 1. januára 1992 bezdôvodného obohatenia) a rozhodnutie NS ČR tu pre inú povahu tzv. škodnej udalosti (spočívajúcej v nečinnosti súdu a nevydaní ním požadovaného rozhodnutia) nebolo použiteľným vôbec. Následne už odvolací súd nenáležitost' poukazu žalovanej na práve spomínané rozhodnutia i nesprávnosť jej názoru o neexistencii práva na náhradu škody pri možnosti žiadať najprv vydanie bezdôvodného obohatenia odôvodnil len paušálnymi odkazmi na stanovisko NS SR sp. zn. Cpj 70/83, závery NS SR vyslovené v jeho uznesení sp. zn. 2 Cdo 48/2010 z 21. decembra 2010 a jeho odkaz na stanovisko bývalého Najvyššieho súdu ČSSR sp. zn. Cpj 183/82, stanovisko občianskoprávneho kolégia NS SR 1/1979 vrátane jeho právnej vety, ďalšie stanovisko „uverejnené pod rozhodnutím č. 25P/1986 str. 292 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk a relevantnú právnu doktrínu“ (s príkladmi formulácie takejto doktríny v dvoch článkoch z časopisov Právnik a Socialistická zákonnosť a jednej učebnici občianskeho práva). V ďalšom sa napokon zaoberal námietkou nesprávnej (neúplnej) aplikácie ust. § 438 ods. 2 a § 415 O. z., ktorú považoval za neopodstatnenú preto, že prvotnou príčinou vzniku škody bolo síce podvodné konanie Jaromíra Rudu, notár však netrvaním na predložení originálu listiny oprávňujúcej takúto osobu disponovať s predmetom notárskej úschovy nekonal v súlade s ust. § 2 ods. 2 Notárskeho poriadku a umožnil dokonca obzvlášť závažný zločin podvodu, čo ale nevylučuje zodpovednosť štátu, opačný výklad by liberovoval štát a skutočnosti uvádzané žalovanou majú význam len vo vzťahu k prípadnej regresnej náhrade štátu (tu por. tiež len paušálny poukaz na nález Ústavného súdu Českej

republiky sp. zn. I. ÚS 529/09).

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej tiež „dovolatelka“) s návrhom na zrušenie rozsudkov oboch nižších súdov a vrátenie veci na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Namietala odňatím jej možnosti konať pred súdom a porušením jej práva na súdnu ochranu postupom prvoinštančného i odvolacieho súdu (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.), zotrvávajúc na názore, že už prvoinštančný súd nevypravil svoj rozsudok riadnym odôvodnením, odvolací súd na takúto skutočnosť však náležite nereagoval a tým zaťažil vadou v podobe nepreskúmateľnosti (arbitrárnosti) aj výsledok svojej rozhodovacej činnosti a navyše tu došlo aj k nerešpektovaniu povinnosti odôvodniť odklon od existujúcej judikatúry. Odvolací súd sa totiž nevysporiadal s potvrdením vedomosti žalobkyne o „podozrivých podnikateľských aktivitách“ D. S. a takto aj porušenia jej prevenčnej povinnosti svedeckou výpoveďou JUDr. I. v trestnom konaní, napriek poznatku o uplatnení (odvolaní) aj požiadavky na zníženie požadovanej náhrady škody súdom podľa § 450 O. z. (tzv. moderácia) a zmienky o nej v odôvodnení rozsudku na tento špecifický argument odpoveď neposkytol a svojvoľne tak selektoval odvolacie dôvody na tie, ktorým pozornosť venoval a iné, u ktorých sa tak nestalo. Obstať nemohlo ani odmietnutie námietky nedostatkom aplikácie i ust. § 438 ods. 2 O. z. zaštitením sa jedným z nálezov Ústavného súdu Českej republiky, keď skutkové okolnosti prípadu z prejednávanej veci a nálezu použitého odvolacím súdom boli v podstatných bodoch odlišné (najmä čo do počtu osôb podieľajúcich sa na vzniku škody), závery nálezu oslabuje silné odlišné stanovisko sudkyne JUDr. Ivany Janů a nedostatok presvedčivej argumentácie v prospech nepoužiteľnosti úpravy o delenej zodpovednosti viacerých škodcov znamená praktické zmazanie inak preukázanej viny tretej osoby (tým, že sa spôsobenie škody ako celok pripíše notárovi, za ktorého bude zodpovedať štát). Odvolací súd napokon neodôvodnene preferoval ním zvolené rozhodnutia, resp. stanoviská na úkor tých použitých v jej (dovolatelkiných) podaniach a kontrole zhody podstatných skutkových okolností porovnávaných prípadov podrobil iba rozhodnutia, na ktoré poukazovala dovocatelka, opomínajúc pritom aj (nevedno či v dôsledku nepostrehnutia alebo nedostatku vedomosti) konštatovanie ÚS SR, že výrazom dlhodobej a relatívne ustálenej judikatúry všeobecných súdov je tiež záver o možnosti uplatnenia náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu až vtedy, ak žalobca nemohol dosiahnuť uspokojenie svojej pohľadávky z titulu bezdôvodného obohatenia voči tomu, kto ho získal a je povinný ho vydať (poukaz na nálezy ÚS SR sp. zn. III. ÚS 361/09 a II. ÚS 165/2012), pričom súčasťou takejto judikatúry je i rozsudok NS SR sp. zn. 4 Cdo 199/2005.

4. Žalobkyňa navrhla dovolanie odmietnuť, majúc za to, že rozsudky nižších súdov vadou vytýkanou im dovolaním netrpia a dovolanie tak nie je prípustným. Žalovaná podľa nej účelovo vytrhla časť výpovede právnej zástupkyne žalobkyne v trestnom konaní z kontextu, pričom z celej výpovede vyplynulo vyvinutie všetkého úsilia účastníčky na predídenie neskôr vzniknutému následku. Zloženie finančných prostriedkov urobených neskôr predmetom žaloby v prejednávanej veci d o notárskej úschovy znemožňuje kvalifikáciu takto poskytnutého plnenia ako bezdôvodného obohatenia notára, žalobkyňa tak možnosť požadovať vydanie bezdôvodného obohatenia od notára nemá a nesprávny úradný postup notára predurčuje zodpovednosť štátu za škodu, ktorá takto žalobkyni vznikla.

5. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci až po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základného princípu C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov odvolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

6. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O. s. p.) proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu na to oprávnenou osobou (žalovanou ako jednou z účastníkov konania - dnes strán sporu - pred nižšími súdmi, reprezentovanou osobou s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa), preskúmal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 veta za bodkočiarkou O. s. p.) predovšetkým z pohľadu prípustnosti dovolania. Dospel pritom k záveru, že dovolanie treba považovať za prípustné a zároveň i za dôvodné.

7. Najprv sa však žiada uviesť, že rozhodná právna úprava (platná a účinná v čase začatia dovolacieho konania) umožňovala napadnutie (dovolanie) právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudkom odvolacích súdov upravovali ustanovenia § 237 a § 238 O. s. p.

8. Z ustanovenia § 238 O. s. p. vyplýva, že dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (odsek 1); rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (odsek 2); rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (odsek 3).

9. Dovolaním žalovanej v tejto veci sa nenapáda zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale rozsudok potvrdzujúci. Najvyšší súd v tejto veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nemohol vysloviť záväzný právny názor, od ktorého by sa odvolací súd mohol odchyliť. Rozsudok odvolacieho súdu napokon nemá ani znaky žiadneho z rozsudkov uvedených v ust. § 238 ods. 3 O. s. p. Dovolanie preto podľa § 238 ods. 1 až 3 O. s. p. prípustné nie je.

10. Dovolanie vzhľadom na práve uvedené preto môže byť procesne prípustné len vtedy, ak by v konaní, v ktorom bol dovolaním napádaný rozsudok vydaný, došlo k niektorej z procesných väd uvedených v ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p. (zakladajúcich tzv. zmätočnosť konania). Toto ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a/lebo g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Hoci dovolací súd zvykne na tomto mieste zdôrazniť, že z hľadiska § 237 ods. 1 O. s. p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v takomto ustanovení (resp. aj viacerých takýchto väd), ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade (prinajmenšom jednej) skutočne došlo; v prejednávanej veci bolo treba dať dovolateľke (namietajúcej zaťaženie konania vadou podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) za pravdu (aj vo vzťahu k ťažiskovej argumentácii, v čom vytýkaná vada spočívala, n a čom nič nemenila ani nemožnosť prijatia takejto argumentácie celkom).

11. Podľa § 237 ods. 1 písm. f/ a g/ O. s. p. bolo dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, alebo ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

12. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, priznávaných mu O. s. p. alebo inými predpismi procesného práva. O takúto procesnú vadu ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore s o zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a dôsledkom takéhoto jeho postupu bolo nerešpektovanie niektorého procesného práva účastníka alebo aj viacerých takýchto práv [v zmysle § 18 O. s. p. (teraz obdobne čl. 6 C. s. p.) majú účastníci / strany v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na

uplatnenie ich práv - napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p. / §§ 123 a 124 C. s. p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p. / § 97 C. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p. / čl. 9 C. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p. / § 178 C. s. p.) a na doručenie rozsudku do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p. / § 223 C. s. p.)].

13. Na zasadnutí občianskoprávneho kolégia NS SR 3. decembra 2015 bolo prijaté stanovisko, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“.

14. V prejednávanej veci ide o evidentný prípad potreby použitia druhej časti právnej vety vyššie odcitovaného stanoviska. Jeho prijatie bolo výsledkom snahy o zjednotenie skoršej nejednotnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, dielom považujúcej nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia len za tzv. inú vadu (na ktorú možno prihliadnuť len, ak je dovolanie prípustné) a dielom za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie a takto aj za jeden z postupov súdu, ktorými sa účastníkom konania odníma reálna možnosť konať pred súdom (pri ktorom nazeraní na problém sama existencia vady zakladá tiež dôvod prípustnosti dovolania).

15. Tzv. pilotným rozhodnutím, v rámci ktorého najvyšší súd pristúpil k riešeniu otázky náležitosti odôvodnenia súdneho rozhodnutia druhým z vyššie naznačených spôsobov, bol rozsudok NS SR z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005. Práve ním bolo ustálené, že vady konania vymedzené v častiach ustanovenia § 237 O. s. p., citovaných pod 11. zhora sú vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, zaručovaného v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj v čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/ 1992 Zb.), ale tiež poukázané i na viacero rozhodnutí reprezentujúcich európsku i slovenskú judikatúru, s ktorou je takýto názor v zhode - tu por. odvolanie sa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/ 91) aj ÚS SR (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03), podľa ktorých treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

16. Spomínaným rozsudkom však dovolací súd najmä s o zreteľom k obsahu vnútroštátnej úpravy civilného procesného práva Slovenskej republiky, vymedzujúcej náležitosti odôvodnení rozsudkov a platnej ako v čase vydania ním v minulosti preskúmaného rozsudku (Krajského súdu v Bratislave), tak aj v čase vydania rozsudku preskúmaného tentoraz (Krajského súdu v Košiciach), teda k ustanoveniu § 157 ods. 2 O. s. p. (podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ - žalobca domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca - žalovaný, prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil; pričom dbá aj na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé) priniesol tiež príklady nedostatkov v odôvodneniach rozsudkov, navodzujúcich stav, pri ktorom povinnosti súdov riadne odôvodniť ich rozhodnutia bude učinené zadosť len formálne (nie reálne). I tu sa žiada pripomenúť jeho konštatovanie (na ktorom ani s odstupom času nevznikol dôvod nič meniť), podľa ktorého korektným a i ústavne konformným výkladom ust. § 157 ods. 2 O. s. p. treba dospieť k záveru, že s tam uvedenými požiadavkami je v rozpore nielen úplný či čiastočný nedostatok (absencia) dôvodov rozhodnutia, ale napr. aj existencia extrémneho nesúladu medzi právnymi závermi súdu a jeho skutkovými zisteniami, resp. prípad, keď právne závery zo skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú a napokon i len všeobecné súhrnné zistenia bez špecifikácie jednotlivých dôkazov, z ktorých mali byť tieto zistenia vyvedené.

17. Vyššie približený výpočet samozrejme nemôže byť (ani mať ambíciu byť) úplným, keďže sa v konkrétnom prípade môžu vyskytnúť i iné nedostatky v argumentácii (podľa okolností buď súdu prvej inštancie, odvolacieho súdu alebo aj oboch takýchto súdov - pri nahliadaní na problém optikou súdu dovolacieho), ktorých prítomnosť rovnako spôsobí nerešpektovanie čiastkového práva na spravodlivé súdne konanie reprezentovaného právom účastníka (dnes v sporoch strany) na objektívne presvedčivé (uspokojivé) odôvodnenie výsledku rozhodovacej činnosti súdu.

18. Dovolateľke bolo potom potrebné prisvedčiť v tom, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v prejednávanej veci vykazuje hneď niekoľko nedostatkov (medzier) v argumentácii (týkajúcich sa predovšetkým poskytnutia logických, dostatočne súdržných a pádných odpovedí na otázky akcentované odvolaním). Podružným tu bolo, že nie všetky z takýchto nedostatkov sa na upretí žalovanej (ale i žalobkyni) práva na riadne odôvodnenie rozsudku podpísali rovnakou mierou (pokiaľ všetky v ich súhrne nasvedčovali buď nedostatočnej analýze a i pochopeniu nastoleného problému alebo praktickému zavedeniu nižších súdov argumentáciou žalobkyne).

19. Menšiu (i keď ani tu nie nulovú) závažnosť podľa názoru dovolacieho súdu vykazovalo nezaujatie (odvolacím súdom) adresného stanoviska k otázke aplikácie ustanovenia § 438 ods. 2 O. z., v tomto prípade preto, že toto ustanovenie zakotvuje iba výnimku z pravidla spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti viacerých škodcov za nimi spôsobenú škodu, zaneseného do § 438 ods. 1 O. z., závislú na rozhodnutí súdu v odôvodnených prípadoch, že škodcovia budú zodpovedať podľa svojej účasti na vzniku škody. V takomto prípade je žiaducim len odôvodnenie výnimky (nie i pravidla), majúce praktický význam iba pri nasmerovaní požiadavky zo žaloby proti všetkým alebo prinajmenšom dvom z viacerých škodcov (o aký prípad tu nešlo), nakoľko zákonom výslovne ustanovenou možnosťou v prípadoch tzv. pasívnej solidarity je možnosť požadovania veriteľom splnenia celého dlhu od ktoréhokoľvek zo spoločne a nerozdielne zaviazaných dlžníkov, zásada rovnosti podielov všetkých takýchto dlžníkov na dlhu (s možnosťou ustanovenia právnym predpisom, resp. rozhodnutím súdu alebo dohodnutia účastníkmi niečoho iného) a právo dlžníka plniaceho vo väčšom než na neho pripadajúcim rozsahu na náhradu toho, o čo plnil viac (tu por. tiež § 511 O. z.).

20. Väčší problém už predstavovala nedostatočná úplnosť argumentácie v časti vytýkaného porušenia prevenčnej povinnosti žalobkyne, resp. absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu s celkom jednoznačne formulovanou požiadavkou žalovanej na zníženie požadovanej náhrady škody.

21. V prvom prípade totiž súhlasiť treba so žalovanou, že tu bol i obsah svedeckej výpovede advokátky žalobkyne v trestnom konaní, nasvedčujúci rizikovosti obchodu žalobkyne s treťou osobou menom D. S. (u ktorého inak nižším súdom postačovalo oboznámenie sa s fotokópiami rozsudkov oboch banskobystrických súdov v nimi vedených trestných konaniach namiesto toho, aby sa trvalo na pripojení celého spisu). Ani vyjadrením k dovolaniu namietané vytrhnutie (žalovanou) príslušnej časti svedeckej výpovede z kontextu nič nemenilo na tom, že sa tu už súd prvej inštancie nemal obmedziť na lakonické konštatovanie o nepreukázaní (žalovanou) „vôbec nijako“ vedomosti žalobkyne o „podozrivých podnikateľských aktivitách“ D. S., doplnené konštatovaním dostatočnosti (za účelom predídenia vzniku škody) obrátenia sa žalobkyňou na notára (ktoré závery boli faktickým zmiešaním úvah o splnení, resp. nesplnení prevenčnej povinnosti vo vzťahu k obom osobám podieľajúcim sa na vzniku majetkovej ujmy na strane žalobkyne, u ktorých počínania s a navyše doterajšími výsledkami dokazovania nejaví uspokojivo podloženým ani to, či tieto konali alebo naopak nekonali v zhode). Odvolací súd potom stotožnením sa s dôvodmi súdu prvej inštancie a nedoplnením argumentácie prvoinštančného súdu v tejto časti ničím iným, než názorom o tom, že pri spôsobení škody bol kľúčovým notár (bez ktorého by k dokonaniu obzvlášť závažného zločinu podvodu nedošlo) vedome prevzal zodpovednosť i za úplnosť argumentácie súdu prvej inštancie (ktorá stávka sa mu, ako je zrejmé, nevyplatila).

22. Opomenutie vysporiadať sa s požiadavkou na zníženie náhrady škody potom bolo absolútnym, hoci tu odvolaciemu súdu (ale tiež súdu prvej inštancie) zákonodarca pomerne značne uľahčil argumentačnú

pozíciu už tým, že vyhovie takejto požiadavke podmienil existenciou dôvodov hodných osobitného zreteľa (u ktorých nebolo zrejmé, v čom konkrétne mali spočívať), najmä však tým, že prípady moderácie obmedzil výlučne na fyzické osoby (hoci u osoby volanej tu na zodpovednosť za škodu ide mimo akúkoľvek pochybnosť o osobu právnickú).

23. Tým z pohľadu akceptovateľnosti prístupu odvolacieho súdu k odôvodneniu jeho rozsudku najpodstatnejším ale boli argumentačné nedostatky viažuce sa ku konkurencii nároku uplatneného žalobou (na náhradu škody) s nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia.

24. I odhladnuc od zjavného skreslenia názoru ponúkaného žalovanou, vyjadreného tak, že „nárok na náhradu škody voči štátu ... vzniká až po tom, ako žalobca úspešne uplatnil nárok ... v adhéznom konaní“ (prvý ucelený odsek na str. 9 rozsudku odvolacieho súdu) a prinášajúceho stret priznania nároku v adhéznom konaní s požiadavkou na priznanie druhovo (a podľa všetkého i nominálne) totožného nároku voči štátu v konaní civilnom, totiž odvolací súd nerozlišoval medzi prípadmi existencie nárokov na vydanie bezdôvodného obohatenia a na náhradu škody voči rôznym osobám a tými prípadmi, v ktorých nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia má povahu doplnkového (záložného) titulu v takých záväzkových vzťahoch, v ktorých ako oprávnený (veriteľ) i zaviazaný (dlžník) figurujú tie isté osoby. Kým na prvé z takýchto prípadov dopadajú i rozsudky NS SR použité v argumentácii žalovanej (účelom je zabrániť zodpovednosti štátu za škodu, pokiaľ existuje možnosť uspokojenia na báze inštitútu bezdôvodného obohatenia od toho, kto takéto obohatenie získal a kto je osobou od štátu odlišnou), jediné z odvolacím súdom aj citovaných stanovísk (na rozdiel od iných iba spomenutých bez ozrejmienia ich obsahu a relevancie na súdenu vec) dopadá na druhú skupinu prípadov zhora a obsahuje riešenie inej (i od prejednávanej veci odchyľnej) situácie, v ktorej neexistencia nároku jednej osoby na náhradu škody voči osobe druhej nevylučuje uspokojenie titulom bezdôvodného obohatenia (to inak za stavu, keď uznesenie NS SR sp. zn. 2 Cdo 48/2010 je považované v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu za exces).

25. Význam preto muselo mať i dosiaľ opomenuté zisťovanie, akým spôsobom notár s podstatnou časťou peňazí vložených do jeho úschovy žalobkyňou naložil a v koho dispozičnej sfére napokon tieto skončili (keď z dosiaľ dostupných výsledkov dokazovania v trestnom konaní má vyplývať, že prinajmenšom časť peňazí mal notár použiť na sanáciu svojich skorších dlhov), ako i to, aké aktivity (a či vôbec nejaké) žalobkyňa za účelom vrátenia plnenia z bezdôvodného obohatenia (či už od D. S. alebo od notára) podnikla.

26. I vyjadrením k dovolaniu sa opomínali (resp. zastierali) tieto aspekty. Výsledkom bolo ako zjednodušené tvrdenie, podľa ktorého tu nie je daný nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia voči notárovi (môžbyť i zámerne mlčiace o existencii takéhoto nároku voči Jaromírovi Rudovi), tak i súvisiace odmietnutie (apriori) ktorejkoľvek skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia s poukazom na prijatie notárom peňazí v rámci výkonu zákonom mu zverenej kompetencie (toto nereflektujúce na skutočnosť, že o krytí úschovy zákonom zverenou kompetenciou notára by mohlo byť reči nanajvýš v čase prijatia úschovy a nakladania s jej predmetom v súlade s právom, nie však aj potom, čo malo dôjsť k použitiu prinajmenšom časti predmetu úschovy za cenu vybočenia z medzí priznaných oprávnení.

27. Dovolaciemu súdu pri zaťažení rozsudku odvolacieho súdu takýmito nedostatkami preto neostávalo iné, než dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 C. s. p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. V súlade s úpravou pojatou do odseku 2 rovnakého ustanovenia pritom nepovažoval za možné vyhovie i požiadavke na zrušenie tiež odvolacím súdom potvrdeného rozsudku súdu prvej inštancie, keďže tu nebola (ani v čase začatia dovolacieho konania) splnená podmienka nemožnosti dosiahnutia nápravy inak než zrušením rozhodnutí oboch nižších súdov.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.